

Արմեն ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

ՆՈՐ ՎԱՎԵՐԱԳՐԵՐ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ ԳՎՎԱՌԻ XIX դ. 60-ական թթ. ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՍԱՍԻՆ

XIX դարի շեմին նպաստավոր ռազմաքաղաքական իրադրություն ստեղծվեց Անդրկովկասը Ռուսաստանին միացնելու համար, և ցարիզմը ձեռնամուխ եղավ դրա իրագործմանը: Սակայն երկրամասի յուրացումը ռուսների կողմից, ինչպես հայտնի է, տեղի ունեցավ ոչ միանգամից՝ այլ աստիճանաբար, ինչն իր հերթին հանգեցրեց XIX դարի ընթացքում Անդրկովկասում պարբերաբար կրկնվող վարչատարածքային բաժանումների ու գրեթե յուրաքանչյուր 10-12 տարին մեկ անցկացվող աշխարհագրերի:

Անդրկովկասյան երկրամասում կատարված վարչատարածքային այդ բարեփոխումները մեր կողմից բավականին մանրամասն ներկայացվել են «Արևելյան Շիրակը XIX դարի առաջին կեսին» աշխատության մեջ:¹ Նշենք միայն, որ սրանցից առաջինի արդյունքում Շորագյալի, Փամբակի և Լոռու նախկին գավառակների հիմքի վրա 1840թ. ապրիլի 10-ին ստեղծվեց, իսկ 1862թ. իր վերջնական տեսքին եկավ վերջին տարիների մեր ուսումնասիրության առարկա Ալեքսանդրապոլի գավառը:

Ինչ վերաբերում է XIX դ. ընթացքում երկրամասում պարբերաբար անցկացվող աշխարհագրերի կամ այսպես կոչված «կամերալ ցուցակագրումների» ուսումնասիրությանը, ապա նկատի ունենալով վերջին տարիներին ժողովրդագրական հիմնախնդիրների նկատմամբ եղած հետաքրքրության աճը, մենք, սկսած 2005թ. ՀՀ ԳԱԱ Շիրակի հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի կողմից հրատարակվող «Գիտական աշխատություններ» հանդեսի VIII և IX համարներում վեր հանեցինք ու հնարավորության դեպքում լրացնելով հրապարակեցինք մանրօրինակ փաստաթղթերի շարք: Ընդունակելով սկսած գործը, այժմ ընթերցողի ուշադրությանն ենք ներկայացնում ժողովրդագրական հիմնախնդիրներին վերաբերող արխիվային նոր փաստաթղթեր, որոնք մեր կարծիքով կարևորագույն տեղեկություններ կհաղորդեն XIX դ. 60-ական թթ. Ալեքսանդրապոլի գավառի բնակավայրերի քանակի, բնակչության ազգային կազմի, նրա կենսաբանական ու մեխանիկական շարժերի և այլնի մասին: Հրապարակվող փաստաթղթերը ուսումնասիրողներին հարուստ նյութ կտան Ալեքսանդրապոլ քաղաքի և համանուն գավառի XIX դ. 60-ական թթ. ժողովրդագրության վերաբերյալ:²

Հավաքածուում ընդգրկված փաստաթղթերն ընտրված են «Կամերալ ցուցակագրում» ֆունդից և հիմնականում վերաբերում են Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի 1859-1860թթ. կամերալ ցուցակագրմանը (ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125): Հրապարակվող փաստաթղթերը, որ նախատեսված են ինչպես մասնագետ-պատմաբանների, այնպես էլ ընթերցող լայն հասարակության համար, ավելի դյուրամարս դարձնելու համար ընթերցողի ուշադրությանն ենք ներկայացնում երկու մեծ գլուխներով՝ «Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի կամերալ ցուցակագրում» (աղ. 1-9) և «Կիճակագրական տեղեկություններ կամերալ ցուցակագրմանը նախորդած մեկ տասնամյակի ընթացքում Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառում բնակչության ներքին և արտաքին տեղաշարժի մասին» (աղ. 1-20):

¹ Ա. Հ ա յ ր ա պ ե տ յ ա ն, Արևելյան Շիրակը XIX դարի առաջին կեսին (պատմաժողովրդագրական ուսումնասիրություն), Գյումրի, 2005, էջ 63-68, 130-143:

² XIX դ. Անդրկովկասում անցկացված աշխարհագրերին հատուկ են լուրջ բացթողումներն ու թերացումները. կա փոքրահասակների ակնբախ թերհաշվառում՝ տասնյակ ընտանիքների շարքում 1-5 տարեկան երեխաների կարելի է հանդիպել հազիվ մեկ-երկուսում, իսկ «0» տարեկաններ գրեթե գոյություն չունեն, աշխարհագրի մեջ չեն մտել արտոնյալ դասակարգերը (ազնվականներ, հոգևորականներ և այլն), ինչպես նաև ոչ պետական հողերի վրա բնակվողները և այլն:

**ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ ԳՎԱՍՈՒԻ ԿԱՍԵՐԱԼ
ՑՈՒՑԱԿԱԳՐՈՒՄ 1860Թ.**

Ալեքսանդրապոլ քաղաքի էթնոժողովրդագրական դրոթյունը 1860թ. կամերալ
ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 1

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	2450	6505	5780	12285	94.4
պարսիկ	96	269	215	484	3.7
հույն	26	56	60	116	1
ռուս	16	43	50	93	0.6
հրեա	7	18	17	35	0.3
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	2595	6891	6122	13013	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

Ալեքսանդրապոլ քաղաքի կրոնադավանաբանական պատկերը
1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 2

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	2419	6419	5709	12128	93.2
հայ կաթոլիկ	31	86	71	157	1.2
ուղղափառ	42	99	110	209	1.6
չիա մահմեդական	96	269	215	484	3.7
մովսիսական	7	18	17	35	0.3
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	2595	6891	6122	13013	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի Փամբակի տեղամասի
1860թ. կամերալ ցուցակագրում.³

աղյուսակ 3

գյուղերը	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգ.	դավանանքը
1. Պրիվոլնոյե	101	285	300	585	ռուս	ուղղափառ
2. Նիկիտին	70	222	236	458	ռուս	մոլոկան
3. Փոքր Ղարաքիլիսա 2-րդ	20	82	71	153	հայ	հայ կաթոլիկ
4. Լեջան	38	145	114	259	--/--	հայ առաքելական
5. Կուրթան	56	272	247	519	--/--	--/--
6. Ղուրսայի	34	129	100	229	թաթար	չիա մահմեդական
7. Սարմուսաղի	30	165	130	295	հայ	հայ առաքելական
8. Մեծ Ղարաքիլիսա	193	843	675	1518	--/--	--/--
9. Հաջիդարա	58	287	240	527	--/--	--/--
10. Գալլավար	40	176	121	297	թաթար	սունի մահմեդական
11. Ղաթախի	80	350	337	687	հայ	հայ առաքելական
12. Գյուլիջա	26	161	128	289	--/--	--/--
13. Ավդիբեկ	66	287	246	533	--/--	--/--
14. Ջելայոյի	74	305	286	591	--/--	--/--
15. Բեքանդ	147	725	679	1404	--/--	--/--
16. Հայդարբեկ	24	115	94	209	--/--	--/--
17. Ղաչաղան	33	142	130	272	--/--	--/--

³ Փաստաթուղթը բնագրված է 1859-1869թթ., սակայն կամերալ ցուցակագրումը հիմնականում անցկացվել է 1860թ.: Բացառություն են միայն Չոտուր, Չորկանիստ, Սպիտակ, Գյոյ Յոխուշ և Բզովիդալ գյուղերը, որ հիմնադրվել են 1862-1864թթ. (Տե՛ս աղյուսակ 19, 20): Կամերալ ցուցակագրման մատյանները վերջնական կազմվել ու Երևանի նահանգային վիճակագրական վարչություն են հանձնվել 1869թ. (Эриванская казенная палата. Камеральное описание Александропольского уезда, Эриванской губернии, ՀԱԱ ֆ. 93, ց. 1, գ. 123):

18. Ղարայ	59	257	249	506	--/--	--/--
19. Ագարակ	27	141	113	254	--/--	--/--
20. Յաղուբլի	37	208	185	393	--/--	--/--
21. Շահնագար	69	380	373	753	հայ	հայ կաթոլիկ
22. Բոզիքենդ	85	408	358	766	հայ	հայ առաքելական
23. Աղբուլաղ	65	299	283	582	--/--	--/--
24. Ուռուտ	22	109	95	204	--/--	--/--
25. Ղարաբոյս	24	162	158	320	--/--	--/--
26. Գլղորան	16	88	63	151	քաթար	սունի մահմեդական
27. Վարդաբլուր	40	193	186	379	հայ	հայ առաքելական
28. Վարդունով	106	387	416	803	--/--	--/--
29. Արջուտ	20	114	113	227	քաթար	սունի մահմեդական
30. Սարչապետ	20	109	101	210	հայ	հայ կաթոլիկ
31. Գյուլագարակ	46	219	197	416	հայ	հայ առաքելական
32. Թափանյի	25	131	124	255	--/--	--/--
33. Նայրանդ	43	198	201	399	--/--	--/--
34. Մեծ Ղարաքիլիսա 2-րդ	39	173	155	328	հայ	հայ կաթոլիկ
35. Դարբազ	14	88	85	173	հայ	հայ առաքելական
36. Դարաքենդ	18	83	67	150	--/--	--/--
37. Հորարձի	13	58	59	117	--/--	--/--
38. Գլչաղ	70	376	316	692	--/--	--/--
39. Հայդարյի	10	43	47	90	քաթար	սունի մահմեդական
40. Շահայի	35	239	188	427	հայ	հայ առաքելական
41. Լոռի բերդ	11	46	45	91	--/--	--/--
42. Սարայ	30	150	130	280	քաթար	սունի մահմեդական
43. Վարդանյի	30	164	143	307	--/--	--/--
44. Շիշբափա	20	114	119	233	հայ	հայ կաթոլիկ
45. Դանջուղազ	17	73	68	141	քաթար	սունի մահմեդական
46. Համամի	190	888	769	1657	հայ	հայ առաքելական
47. Գոզարան	35	204	159	363	--/--	--/--
48. Վորոնցովկա	165	553	563	1116	ռուս	մոլդկան
49. Հերիեր	47	257	195	452	հայ	հայ առաքելական
50. Վոսկրեսենկա	71	243	242	485	ռուս	մոլդկան
51. Նիկոլակա	42	143	106	249	ռուս	ուղղափառ
52. Նովո-Ալեքսանդրովկա	10	10	6	16	--/--	--/--
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2661	11999	10811	22810		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, թթ. 1-586: Բնագիր: Ձեռագիր:

Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի Շորագյալի տեղամասի
1860թ. կամերալ ցուցակագրում: Մաս Ա⁴

աղյուսակ 4

գյուղերը	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդամենը	ազգ.	դավանանքը
1. Նորաշեն	63	282	263	545	հայ	հայ առաքելական
2. Ջեյաբլեչուտ	44	219	209	428	--/--	--/--
3. Մեծ Բյափանակ	107	469	421	890	--/--	--/--
4. Արթիկ	213	970	876	1846	--/--	--/--
5. Գրբլիլիսա	117	422	388	810	--/--	--/--
6. Սոզուբլի	131	540	549	1089	--/--	--/--
7. Դանա(դանա)գիրմազ	32	130	126	256	--/--	--/--

⁴ Փաստաթուղթը թվագրված է 1859-1872թթ., սակայն կամերալ ցուցակագրումը հիմնականում անցկացվել է 1860թ.: Բացառություն են միայն Խաչաքիլիսա, Բոզոխուշ, Խանվալի, Բաշգյուղ, Մամուլու, Բարոյի, Ալիխան, Ջարինջա, Աղաշ, Հաջիխալի, Բուղաշեն և Տիտոյիսարաբա գյուղերը, որ հիմնադրվել են 1862-1872թթ. (Տես աղյուսակ 19, 20): Կամերալ ցուցակագրման մատյանները վերջնական կազմվել ու Երևանի նահանգային վիճակագրական վարչություն են հանձնվել 1872թ. (Эриванская казенная палата. Камеральное описание Александропольского уезда, Эриванской губернии, ՀԱԱ ֆ. 93, ց. 1, գ.124):

8. Ղեղաչ	24	141	122	263	--/--	--/--
9. Ղիչաղ	57	265	240	505	--/--	--/--
10. Վերին Ղանլիջա	51	225	242	467	--/--	--/--
11. Աղիյաման	34	130	128	258	--/--	--/--
12. Ղրղիտագիրման	45	202	202	404	--/--	--/--
13. Արոխավալի 3-րդ	46	190	175	365	--/--	--/--
14. Աղբիլիսա	42	197	188	385	--/--	--/--
15. Տաշդալա	44	207	192	399	--/--	--/--
16. Ղոնախոտան	67	288	280	568	--/--	--/--
17. Չաջուռ	110	451	436	887	--/--	--/--
18. Մելիքբենդ	40	155	154	309	--/--	--/--
19. Բանդևան	41	178	173	351	--/--	--/--
20. Դուզբենդ	107	444	468	912	--/--	--/--
21. Շիրվանցուղ	93	387	388	775	--/--	--/--
22. Չրախի	58	282	225	507	--/--	--/--
23. Ղազանչի	58	240	217	457	--/--	--/--
24. Բաշգյուղ	59	238	235	473	--/--	--/--
25. Ճգիսար	41	225	208	433	--/--	--/--
26. Չիրալիլի	41	263	231	494	--/--	--/--
27. Ղափլի	62	260	287	547	--/--	--/--
28. Բոզդողան	59	239	215	451	--/--	--/--
29. Ղամալի	19	90	102	192	--/--	--/--
30. Բեքանդ	71	287	284	571	--/--	--/--
31. Թալիբօղլի	17	94	110	204	--/--	--/--
32. Մեծ Քեթի	54	254	224	478	--/--	--/--
33. Արոխավալի 2-րդ	41	166	145	311	--/--	--/--
34. Գյոզաղարա Հայկական	28	128	111	239	--/--	--/--
35. Փոքր Քյափանակ	34	130	105	235	--/--	--/--
36. Ճլովխան(լի)	24	116	114	230	--/--	--/--
37. Մոլլա Գյոկչա	81	370	353	723	--/--	--/--
38. Ղուլիջան	33 1	147 9	140 15	287 24	հայ թաթար	հայ առաքելական շիա մահմեդական
39. Քյալալի	18	89	86	175	հայ	հայ առաքելական
40. Քեշիչբենդ	20	78	78	156	--/--	--/--
41. Շիշթափա	13	73	72	145	հայ	հայ կաթոլիկ
42. Գյոզաղարա Թաթարա-կան	32	124	156	280	պարսիկ	շիա մահմեդական
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	2426	10391	993 3	20324		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 124, թթ. 1-662: Բնագիր: Չեռագիր:

Երևանի նահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի Շորագյալի տեղամասի
1860թ. կամերալ ցուցակագրում: Մաս Բ⁵

աղյուսակ 5

գյուղերը	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգ.	դավանանքը
1. Իլիսխարի	90	348	364	712	հայ	հայ առաքելական
2. Հաջինագար-Ղուլի	87	330	329	659	--/--	--/--
3. Մեջիսլի	62	301	297	598	--/--	--/--
4. Արմուքի	33	177	173	350	--/--	--/--
5. Մանջուլալի	29	130	115	245	--/--	--/--

⁵ Փաստաթուղթը բվագրված է 1859-1866թթ., սակայն կամերալ ցուցակագրումը հիմնականում անցկացվել է 1860թ.: Բացառություն են միայն Կեֆու, Գյուլլիբուլաղ, Դարաքոյոյ և Չանգիթափա գյուղերը, որ հիմնադրվել են 1862-1866թթ. (Տե՛ս աղյուսակ 19, 20): Կամերալ ցուցակագրման մատյանները վերջնական կազմվել ու Երևանի նահանգային վիճակագրական վարչություն են հանձնվել 1866թ. (Эриванская казенная палата. Камеральное описание Александропольского уезда, Эриванской губернии, ՀԱԱ ֆ. 93, ց. 1, գ.125):

6. Քերի Փոքր	28	139	162	301	--/--	--/--
7. Ղազարապատ	62	256	257	513	--/--	--/--
8. Գյուրջի-Յոլ	26	152	174	326	--/--	--/--
9. Հոռոմ	149	579	535	1114	--/--	--/--
10. Փամպ	19	102	75	177	--/--	--/--
11. Ախոռլի	18	98	100	198	--/--	--/--
12. Փոքր Դուզքենդ	22	87	86	173	թաթար	շիա մահմեդական
13. Կապս	27	101	116	217	հայ	հայ առաքելական
14. Սոնգուռլի	36	176	171	347	--/--	--/--
15. Դիրաքլար	36	155	189	344	--/--	--/--
16. Սվանկերդի	63	297	251	548	--/--	--/--
17. Եսառլ	86	371	349	720	--/--	--/--
18. Դահարլի	38	136	121	257	--/--	--/--
19. Իմիրխանլի	39	203	199	402	--/--	--/--
20. Թաքնալի	28	151	117	268	--/--	--/--
21. Եզանլար	50	244	212	456	--/--	--/--
22. Ղալոռլի Դուզքենդ	25	118	115	233	--/--	--/--
23. Օրթաքիլիսա	50	229	198	427	--/--	--/--
24. Փոքր Դանլիջա	37	148	128	276	--/--	--/--
25. Իլլի Դարաքիլիսա	24	210	198	408	--/--	--/--
26. Թոմարտաշ	56	243	243	486	--/--	--/--
27. Սարխար	64	259	252	511	--/--	--/--
28. Մահմուդջուղ	79	386	314	700	--/--	--/--
29. Տավշանդլաղ	83	360	320	680	--/--	--/--
30. Սարիբաշ	15	76	71	147	--/--	--/--
31. Բողազքեսան	40	187	176	363	--/--	--/--
32. Ղզրլոշ	33	93	82	175	--/--	--/--
33. Թոփառլի	39	203	192	395	--/--	--/--
34. Դարբանդ	19	112	109	221	--/--	--/--
35. Աղին	55	214	164	378	--/--	--/--
36. Զյաֆթառլի	72	280	257	537	հայ	հայ կաթոլիկ
37. Թափաղոլլակ	55	252	244	496	հայ	հայ առաքելական
38. Փոքր Լարաքիլիսա	189	765	684	1449	--/--	--/--
39. Մեծ Արթվալի	70	317	286	603	--/--	--/--
40. Մասառլի	24	140	126	266	--/--	--/--
41. Բազարխանա	29	117	101	218	հայ	հայ առաքելական
	11	58	59	117	հայ	հայ կաթոլիկ
42. Ղալոռլի Ղազանչի	23	116	91	207	հայ	հայ կաթոլիկ
43. Փայլոթի	41	159	169	328	--/--	--/--
44. Փոքր Լըրլս	19	72	93	165	--/--	--/--
45. Դոլրաթ	32	105	154	253	հայ	հայ առաքելական
	1	3	1	4	թաթար	շիա մահմեդական
46. Ղալոռլի Չիֆթալի	16	87	73	160	հայ	հայ առաքելական
47. Չոռլի	26	128	108	236	--/--	--/--
48. Ալահքիլիսա	17	80	78	158	հույն	ուղղափառ
49. Բայանդուր	33	141	151	292	հույն	ուղղափառ
	62	226	187	413	հայ	հայ առաքելական
50. Փիրթիքան	15	57	51	108	հայ	հայ առաքելական
51. Դուքնիդլաղ	13	51	61	112	--/--	--/--
52. Դարաքիլիսա	13	62	52	114	--/--	--/--
53. Սարխար 2-րդ	21	93	91	184	--/--	--/--
54. Ղզրլեքիլիսա	13	68	61	129	--/--	--/--
55. Մայլուտ	10	75	65	140	--/--	--/--
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2452	10823	10197	21020		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գրք՝ 125, թթ. 1-634: Բնագիր: Չեռագիր:

Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղական բնակչության էթնոժողովրդագրական դրությունը 1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 6

ազգությունը	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	%	գյուղերի քիվը
հայ	6777	30376	28216	58592	90	129 (լրիվ), և 3 (հույների ու քաթարների հետ խառը)
պարսիկ	32	124	156	280	0.4	1 (լրիվ)
ռուս	459	1456	1453	2909	6.1	6 (լրիվ)
հույն	50	221	229	450	0.6	1 (լրիվ) և 1 (հայերի հետ խառը)
քաթար	221	1036	887	1923	2.9	9 (լրիվ) և 2 (հայերի հետ խառը)
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	7539	33213	30941	64154	100	146 (լրիվ) և 3 (խառը) բնակչությամբ

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղական բնակչության կրոնադավանաբանական պատկերը 1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 7

դավանանքը	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդ.	%	գյուղերի քիվը
հայ առաքելական	6430	28760	26656	55416	85	118 (լրիվ), 4 (հայ կաթոլիկների, շիա մահմեդականների և ուղղափառների հետ խառը)
հայ կաթոլիկ	347	1616	1560	3176	5	10 (լրիվ) և 1 (հայ առաքելականների հետ խառը)
ուղղափառ	203	659	641	1300	2.7	4 (լրիվ) և 1 (հայ-առաքելականների հետ խառը)
շիա մահմեդական	90	352	358	710	1.2	3 (լրիվ) և 2 (հայ առաքելականների հետ խառը)
սունի մահմեդական	163	808	685	1493	2.1	7 (լրիվ)
մոլդկան (ռուս)	306	1018	1041	2059	4	3 (լրիվ)
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	7539	33213	30941	64154	100	145 (լրիվ) և 4 (խառը) բնակչությամբ

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

Երևանի մահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի ընդհանուր էթնոժողովրդագրական դրությունը 1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 8

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	9227	36881	33996	70877	91.04
ռուս	475	1499	1503	3002	4.7
հույն	76	277	289	566	0.7
պարսիկ	128	393	371	764	1.3
քաթար	221	1036	887	1923	2.2
հրեա	7	18	17	35	0.06
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	10134	40104	37063	77167	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

Երևանի մահանգի Ալեքսանդրապոլի գավառի ընդհանուր կրոնադավանաբանական պատկերը 1860թ. կամերալ ցուցակագրման տվյալներով

աղյուսակ 9

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	8849	35179	32365	67544	87
հայ կաթոլիկ	378	1702	1631	3333	4.04
ուղղափառ	245	758	751	1509	2.4

մոլական	306	1018	1041	2059	3
շիա մահմեդական	186	621	573	1194	1.8
սունի մահմեդական	163	808	685	1493	1.7
մովսիսական	7	18	17	35	0.06
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	10134	40104	37063	77167	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՄԵՐԱԼ ՑՈՒՑԱԿԱԳՐՄԱՆԸ ՆԱԽՈՐԴԱԾ ՄԵԿ ՏԱՄՆԱՄՅԱԿԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ ԵՐԵՎԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԻ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻ ԳՎԱՍՏՈՒՄ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ԵՎ ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՂԱՇԱՐԺԵՐԻ ՄԱՍԻՆ⁶
1852-1860թթ. ընթացքում Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղերից
գավառակենտրոն տեղափոխվածներ

աղյուսակ 1

տարեթիվը	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդամենը	ագգությունը	դավանանքը
1852թ.	7	34	23	57	հայ	հայ առաքելական
1853թ.	18	63	48	111	հայ	հայ առաքելական
	2	7	8	15	հայ	հայ կաթոլիկ
1854թ.	1	3	6	9	հայ	հայ կաթոլիկ
	1	2	1	3	հույն	ուղղափառ
	13	41	36	77	հայ	հայ առաքելական
1855թ.	6	14	18	32	հայ	հայ առաքելական
1856թ.	5	8	16	24	հայ	հայ կաթոլիկ
	12	38	29	67	հայ	հայ առաքելական
1857թ.	2	6	1	7	հայ	հայ կաթոլիկ
	13	32	25	57	հայ	հայ առաքելական
1858թ.	1	1	1	2	հույն	ուղղափառ
	5	10	10	20	հայ	հայ առաքելական
1859թ.	2	3	2	5	հայ	հայ առաքելական
1860թ.	0	0	0	0		
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	88	262	224	486		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղական բնակչության
1852-1860թթ ներքին տեղաշարժը

աղյուսակ 2

ուր են եկել	եղբ.	որտեղից	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	դավանանքը
Փոքր Ղարաքիլիսա	1855	Ղրղիսից	2	17	17	34	հայ կաթոլիկ
Ավդիբեկ	1857	Արթիկից	1	5	5	10	հայ առաքել.
Գյուլագարակ	1857	Ղուրասիից	10	32	20	52	--/--
Մեծ Ղարաքիլիսա 2-րդ	1853	Բազարխանայից	6	30	29	59	հայ կաթոլիկ
	1854	Փոքր Ղարաքիլիսայից	1	1	3	4	--/--
	1853	Փալոթիից	2	6	5	11	--/--
Նորաշեն	1857	Բայանդուրից	1	3	4	7	հայ առաքել.
	1857	Մեծ Ղարաքիլիսայից	1	3	3	6	--/--
Մեծ Զյափանակ	1855	Ղգրքիլիսայից	1	4	2	6	--/--
Ղգրքիլիսա	1857	Ճգիսարից	2	9	8	17	--/--
	1855	Արդուրահանից	1	6	4	10	--/--
	1855	Չիրայիից	2	4	4	8	--/--
Ադիյաման	1856	Հոռոմից	1	1	3	4	--/--
	1858	Մոզուրիից	1	3	3	6	--/--
Տաշղարա	1855	Վարդուլից	1	3	4	7	--/--
Դուզբենդ	1857	Բազարխանայից	1	2	2	4	--/--
Քեշիչբենդ	1857	Համամիից	2	5	6	11	--/--
ԸՆԴԱՄԵՆԸ			36	134	122	256	

⁶ Ալեքսանդրապոլի գավառի բնակչության ներքին և արտաքին տեղաշարժը ներկայացնող 20 աղյուսակները կամերալ ցուցակագրման տվյալների հիման վրա կազմվել են մեր կողմից:

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ալեքսանդրապոլ քաղաքից համանուն գավառի գյուղեր տեղափոխվածներ

աղյուսակ 3

ուր են եկել	եքր	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդամենը	դավանանքը
Արթիկ	1857թ.	1	1	3	4	հայ առաքելական
Գրուքիլիսա	1855թ.	1	2	2	4	--/--
Աղիյաման	1857թ.	1	2	3	5	--/--
Տաշդայա	1858թ.	1	1	1	2	--/--
Դուզբենդ	1854թ.	1	4	2	6	--/--
Լեջան	1853թ.	1	3	3	6	--/--
Ջելայտլի	1858թ.	1	5	8	13	--/--
ԸՆԴԱՍԵՆԸ		7	18	22	40	

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլ գաղթածներ

աղյուսակ 4

եքր	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդամենը	ազգությունը	դավանանքը
1852թ.	2	7	3	10	հայ	հայ առաքելական
1853թ.	33	115	91	206	հայ	հայ առաքելական
	1	2	1	3	հայ	հայ կաթոլիկ
1854թ.	1	2	2	4	քաթար	սունի մահմեդական
	12	40	35	75	հայ	հայ առաքելական
1855թ.	1	2	1	3	հույն	ուղղափառ
	8	34	28	62	հայ	հայ առաքելական
1856թ.	15	52	45	97	հայ	հայ առաքելական
	1	3	4	7	հայ	հայ կաթոլիկ
1857թ.	1	2	1	3	հույն	ուղղափառ
	24	80	62	142	հայ	հայ առաքելական
1858թ.	1	4	3	7	հույն	ուղղափառ
	1	1	1	2	քաթար	սունի մահմեդական
1859թ.	9	25	17	42	հայ	հայ առաքելական
	3	7	9	16	հայ	հայ առաքելական
1860թ.	2	6	7	13	հույն	ուղղափառ
	1	3	2	5	քաթար	սունի մահմեդական
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	0	0	0	0		
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	116	385	312	697		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղեր գաղթածներ

աղյուսակ 5

ուր են եկել	եքր	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգ.	դավանանքը
1. Կուրթան	1855	1	3	3	6	հայ	հայ առաքելական
2. Հաջինազար-Դուլի	1853	1	4	5	9	--/--	--/--
3. Եսաուլ	1854	3	8	9	17	--/--	--/--
4. Հոռոմ	1855	3	14	11	25	--/--	--/--
5. Փոքր Դուզբենդ	1855	2	8	10	18	քաթար	շիա մահմեդական
6. Թաքնայի	1855	2	3	3	6	հայ	հայ առաքելական
7. Մուսուղի	1855	2	10	7	17	հայ	հայ կաթոլիկ
8. Տավշանդշլաղ	1856	5	20	13	33	հայ	հայ առաքելական
9. Բագարխանա	1856	2	11	9	20	հայ	հայ կաթոլիկ
10. Փիլթիքան	1856	3	15	11	26	հայ	հայ առաքելական
11. Գարաքիլիսա Մեծ	1854	1	3	1	4	--/--	--/--
12. Գայթախի	1855	1	3	1	4	--/--	--/--

13. Գույուջա	1856	1	6	2	8	--/--	--/--
14. Կարալ --/-- --/--	1853	1	3	2	5	--/--	--/--
	1855	1	2	4	6	--/--	--/--
	1856	2	11	5	16	--/--	--/--
15. Յաղուրի	1855	1	2	3	5	--/--	--/--
16. ՈՒռուտ	1854	1	7	4	11	--/--	--/--
17. Վարդուլ --/--	1854	5	9	8	17	--/--	--/--
	1855	3	6	6	12	--/--	--/--
18. Նայբանդ	1856	1	3	2	5	--/--	--/--
19. Մեծ Կարաքիլի- սա 2-րդ	1855	1	1	3	4	հայ	հայ կաթոլիկ
20. Հալոյարի	1854	1	2	4	6	քաթար	սունի մահմեդական
21. Լոռի Բերդ	1856	1	1	1	2	հայ	հայ առաքելական
22. Կանջուղազ	1854	1	5	7	12	քաթար	սունի մահմեդական
23. Համամի --/--	1854	3	10	6	16	հայ	հայ առաքելական
	1855	3	8	6	14	--/--	--/--
24. Նորաշեն --/-- --/--	1853	1	3	4	7	--/--	--/--
	1855	1	2	2	4	--/--	--/--
	1856	3	9	7	16	--/--	--/--
25. Մեծ Զյափանակ --/--	1853	1	7	3	10	--/--	--/--
	1854	2	13	8	21	--/--	--/--
26. Արթիկ --/-- --/--	1853	2	4	7	11	--/--	--/--
	1854	2	6	3	9	--/--	--/--
	1855	3	11	6	17	--/--	--/--
27. Սոգուրի --/-- --/--	1854	7	16	17	33	--/--	--/--
	1855	2	5	4	9	--/--	--/--
	1856	10	43	37	80	--/--	--/--
28. Դիչաղ	1855	1	4	2	6	--/--	--/--
29. Վերին Կանիջա	1855	2	6	5	11	--/--	--/--
30. Կրիտազիբման --/-- --/--	1853	1	4	2	6	--/--	--/--
	1855	4	15	14	29	--/--	--/--
	1856	1	3	4	7	--/--	--/--
31. Տաշտայա	1856	2	14	11	25	--/--	--/--
32. Ջաջուռ	1854	2	4	5	9	--/--	--/--
33. Մելիքբենդ	1854	1	3	2	5	--/--	--/--
34. Դուզբենդ --/--	1854	2	6	6	12	--/--	--/--
	1855	2	5	5	10	--/--	--/--
35. Շիվանջուղ	1854	1	5	2	7	--/--	--/--
36. Չրախի	1855	1	8	5	13	--/--	--/--
37. Կազանչի	1854	1	2	3	5	--/--	--/--
38. Չիրայիլի	1856	1	3	8	11	--/--	--/--
39. Կափիլի --/--	1854	3	7	10	17	--/--	--/--
	1855	1	4	4	8	--/--	--/--
40. Բոզդողան --/--	1854	2	12	9	21	--/--	--/--
	1855	3	14	7	21	--/--	--/--
41. Կասմայի	1854	1	6	6	12	--/--	--/--
42. Բերանդ --/--	1855	2	3	8	11	--/--	--/--
	1856	1	4	3	7	--/--	--/--
43. Փոքր Արդիվալի	1855	1	6	2	8	--/--	--/--
44. Ելովխան	1854	3	9	9	18	--/--	--/--
45. Կուլիջան	1855	1	5	2	7	--/--	--/--
46. Զյալայի	1856	1	4	7	11	--/--	--/--
47. Բեշիշբենդ	1854	2	4	5	9	--/--	--/--
48. Գյոզաղարա Թաթարական	1854	3	12	13	25	պարսիկ	շիա մահմեդական
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		132	469	403	872		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղեր գաղթածներն ըստ տարեթվերի

աղյուսակ 6

տարեթիվը	ընտանիք	ար.	իգ.	ընդամենը	%	ազգ.	դավանանքը
1853թ.	7	25	23	48	5.3	հայ	հայ առաքելական
1854թ.	3	12	13	25	35.6	պարսիկ քաթար հայ	շիա մահմեդական սունի մահմեդական հայ առաքելական
	2	7	11	18			
1855թ.	42	130	113	243	33.3	քաթար հայ հայ	շիա մահմեդական հայ կաթոլիկ հայ առաքելական
	2	8	10	18			
	3	11	10	21			
1856թ.	39	129	103	232	25.8	հայ հայ	հայ կաթոլիկ հայ առաքելական
	2	11	9	20			
	32	136	111	247			
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	132	469	403	872	100		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլ քաղաք և համանուն գավառ գաղթածներն ըստ տարեթվերի

աղյուսակ 7

տարեթիվը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
1852թ.	2	7	3	10	0.8
1853թ.	42	144	117	261	17
1854թ.	60	191	173	364	24.2
1855թ.	52	182	151	333	21
1856թ.	51	204	170	374	20.6
1857թ.	25	84	65	149	10
1858թ.	10	26	18	44	4
1859թ.	6	16	18	34	2.4
1860թ.	0	0	0	0	0
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	248	854	715	1569	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլ քաղաք և համանուն գավառ գաղթածներն ըստ ազգությունների

աղյուսակ 8

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	233	807	664	1471	94
հույն	5	14	12	26	2
պարսիկ	3	12	13	25	1.2
քաթար	7	21	26	47	2.8
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	248	854	715	1569	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1862-1873թթ. ընթացքում Թուրքիայից Ալեքսանդրապոլ քաղաք և համանուն գավառ գաղթածներն ըստ դավանանքի

աղյուսակ 9

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	226	780	640	1420	91.2
հայ կաթոլիկ	7	27	24	51	2.8
ուղղափառ	5	14	12	26	2
շիա մահմեդական	5	20	23	43	2
սունի մահմեդական	5	13	16	29	2
ԸՆԴԱՄԵՆԸ	248	854	715	1569	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ քաղաք
և համանուն գավառ գաղթածներ

աղյուսակ 10

ուր են եկել	երբ	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգությունը	դավանանքը
Ալեքսանդրապոլ քաղաք	1858թ.	2	4	3	7	հայ	հայ առաքելական
ԸՆԴԱՍԵՆԸ		2	4	3	7		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից
Ալեքսանդրապոլ տեղափոխվածներ

աղյուսակ 11

որտեղից	երբ	ընտ.	ար.	իգ.	ընդամենը	ազգությունը	դավանանքը
Ախալքալաքից	1852թ.	1	3	2	5	հայ	հայ առաքելական
	1854թ.	4	9	9	18	--/--	--/--
	1856թ.	1	3	2	5	--/--	--/--
	1858թ.	1	1	1	2	--/--	--/--
Ախալցխայից	1852թ.	5	11	13	24	հայ	հայ առաքելական
	1853թ.	1	4	4	8	--/--	--/--
	1853թ.	2	9	7	16	հույն	ուղղափառ
	1854թ.	1	3	6	9	--/--	--/--
	1854թ.	6	17	11	28	հայ	հայ առաքելական
	1855թ.	3	8	7	15	--/--	--/--
	1856թ.	1	2	1	3	--/--	--/--
1857թ.	2	3	4	7	--/--	--/--	
Նոր Բայազետից	1853թ.	1	1	2	3	հայ	հայ առաքելական
	1854թ.	1	3	3	6	--/--	--/--
	1855թ.	1	2	4	6	--/--	--/--
	1856թ.	3	9	9	18	--/--	--/--
1857թ.	1	1	2	3	--/--	--/--	
Երևանից	1856թ.	1	3	2	5	հայ	հայ առաքելական
Մարդարապատի գավառից	1854թ.	1	5	2	7	հայ	հայ առաքելական
Շուշիից	1853թ.	1	1	2	3	հայ	հայ առաքելական
Թիֆլիսից	1852թ.	1	3	1	4	հայ	հայ առաքելական
	1854թ.	1	2	2	4	--/--	--/--
Տավրիկյան նահանգից	1854թ.	2	6	6	12	հրեա	մովսիսական
	1857թ.	1	1	3	4	լուս	ուղղափառ
ԸՆԴԱՍԵՆԸ		43	110	105	215		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև
Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ տեղափոխվածներն
ըստ ազգությունների

աղյուսակ 12

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	147	460	381	841	91.3
քաթար	3	6	5	11	1.9
հրեա	2	6	6	12	1.2
ռուս	1	1	3	4	0.6
հույն	8	26	25	51	5
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	161	499	420	919	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև
Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ տեղափոխվածներն
ըստ դավանանքի

աղյուսակ 13

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	145	455	376	831	90.1

հայ կաթոլիկ	2	5	5	10	1.2
ուղղափառ	9	27	28	55	5.6
սունի մահմեդական	3	6	5	11	1.9
մովսիսական	2	6	6	12	1.2
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	161	499	420	919	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, թթ. 1-520: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղեր տեղափոխվածներ

աղյուսակ 14

ըրանելից	երբ	ուր են եկել	ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգ.	դավանանք
Բորչալուի գավառակից	1855թ.	Լեջան	15	60	54	114	հայ	հայ առաքել.
	1856թ.	Ջելալօղլի	3	147	14	28	--/--	--/--
	1854թ.	Բոզիքենդ	1	4	5	12	--/--	--/--
	1855թ.	Մեծ Ղարաքիլիսա	1	3	5	9	հայ	հայ կաթոլիկ
	1854թ.	2-րդ Ղանջուղազ	1		3	6	թաթար	սունի մահմեդ.
Սարդարապատ գավառակից	1855թ.	Մոզուքի	4	16	9	25	հայ	հայ առաքել.
	1855թ.	Մեծ Քյափանակ ⁷	1	3	1	4	--/--	--/--
	1857թ.	Բոզդողան	1	4	6	10	--/--	--/--
	1853թ.	Տաշղալա	1	4	7	11	--/--	--/--
	1856թ.	Մելիքքենդ ⁸	1	2	3	5	--/--	--/--
1855թ.	Մոլլա Գյոկչա	1	3	2	5	--/--	--/--	
Նոր Բայազետի գավառից	1853թ.	Հայդարլի ⁹	1	4	6	10	թաթար	սունի մահմեդ.
	1856թ.	Բաշգյուղ ¹⁰	1	5	2	7	հայ	հայ առաքել.
	1859թ.	Մելիքքենդ ¹⁰	1	2	1	3	--/--	--/--
	1858թ.	Բոզդողան ¹¹	1	2	1	3	--/--	--/--
Ղազախի գավառակից	1856թ.	Գալլալար	1	6	5	11	թաթար	սունի մահմեդ.
	1856թ.	Մեծ	2	6	2	8	հայ	հայ առաքել.
	1854թ.	Ղարաքիլիսա	1	3	3	6	--/--	--/--
	1854թ.	Ջելալօղլի ¹²	3	11	8	19	--/--	--/--
	1855թ.	Յադուքիլի ¹³	2	5	2	7	--/--	--/--
	1855թ.	Բոզիքենդ	1	4	4	8	--/--	--/--
	1858թ.	Շահալի	2	14	10	24	թաթար	--/--
	1858թ.	Սարալ	1	4	3	7	--/--	սունի մահմեդ.
	1859թ.	Վարդանլի	1	3	4	7	--/--	--/--
	1853թ.	Ղանջուղազ	1	4	4	8	հայ	--/--
1855թ.	Հերիեր --/--	1	2	3	5	--/--	հայ առաքել. --/--	
Շամշադինի գավառակից	1856թ.	Կուրթան	1	5	2	7	հայ	հայ առաքել.
	1854թ.	Մեծ Ղարաքիլիսա	1	6	4	10	--/--	--/--
Ծալկայի գավառակից	1853թ.	Ավդիբեկ ¹⁴	1	5	3	8	հայ	հայ առաքել.
Շամախիից	1854թ.	Քյափանակ Մեծ	1	3	3	6	հայ	հայ առաքել.

⁷ Եկել են Սարդարապատի գավառակի Մոլլի գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 124, թ. 159):

⁸ Եկել են Սարդարապատի գավառակի Շահրիյար գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 124, թ. 254):

⁹ Եկել են Նոր Բայազետի գավառի Երանոս գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 124, թ. 125):

¹⁰ Եկել են Նոր Բայազետ քաղաքից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 124, թ. 255):

¹¹ Նույն տեղում, թ. 174:

¹² Եկել են Ղազախի գավառակի Կուլալի գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 123, թ. 274):

¹³ Նույն տեղում, թ. 312:

¹⁴ Եկել են Ծալկայի գավառակի Աշխանա գյուղից (Տե՛ս ՀԱԱ Ֆ. 93, ց. 1, գ. 123, թ. 131):

Թիֆլիսից	1858թ.	Վոսկրեսենկա	2	8	9	17	ռուս	մոլդկան
Բեսարաբիայից	1859թ.	Վորոնցովկա	2	8	8	16	ռուս	մոլդկան
ԸՆԴԱՍԵՆԸ			58	230	196	426		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1862-1873թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղեր տեղափոխվածներն ըստ ազգությունների

աղյուսակ 15

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	172	622	517	1139	90.5
քաթար	11	49	52	101	5.8
պարսիկ	3	12	13	25	1.6
ռուս	4	16	17	33	2.1
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	190	699	599	1298	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1862-1873թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլի գավառի գյուղեր տեղափոխվածներն ըստ դավանանքի

աղյուսակ 16

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	167	596	493	1089	88
հայ կաթոլիկ	5	26	24	50	2.6
չիա մահմեդական	5	20	23	43	2.6
սունի մահմեդական	9	41	42	83	4.7
մոլդկան	4	16	17	33	2.1
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	190	699	599	1298	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ քաղաք և համանուն գավառի գյուղեր տեղափոխվածներն ըստ ազգությունների

աղյուսակ 17

ազգությունը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ	319	1082	898	1980	91
քաթար	14	55	57	112	4
պարսիկ	3	12	13	25	0.8
հրեա	2	6	6	12	0.6
ռուս	5	17	20	37	1.4
հույն	8	26	25	51	2.2
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	351	1198	1019	2217	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1852-1860թթ. ընթացքում Ռուսական կայսրության տարբեր շրջաններից, ինչպես նաև Թուրքիայից ու Պարսկաստանից Ալեքսանդրապոլ քաղաք և համանուն գավառի գյուղեր տեղափոխվածներն ըստ դավանանքի

աղյուսակ 18

դավանանքը	ընտանիք	արական	իգական	ընդամենը	%
հայ առաքելական	312	1051	869	1920	89
հայ կաթոլիկ	7	31	29	60	2
ուղղափառ	9	27	28	55	2.5
մոլդկան	4	16	17	33	1.1
չիա մահմեդական	5	20	23	43	1.4
սունի մահմեդական	12	47	47	94	3.4
մովսիսական	2	6	6	12	0.6
ԸՆԴԱՍԵՆԸ	351	1198	1019	2217	100

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 120, 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1858-1872թթ. ընթացքում Ալեքսանդրապոլի գավառում հիմնադրված գյուղեր աղյուսակ 19

հիմնադրված գյուղը	տրք	որտեղից են եկել	բնակչության թիվը հիմնադրման պահին					
			ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգ.	դավանանքը
Ղարաքիլիսա	1860թ.	Հաջինազար-Ղուլիից	13	62	52	114	հայ	հայ առաքել.
Կեֆլու	1861թ.	Ալեքսանդրապոլից	13	63	56	119	--/--	--/--
Սարիար 2-րդ	1860թ.	Սարիարից	21	93	91	184	--/--	--/--
Գյուլիբուլաղ	1861թ.	Փոքր Բեքիից	11	56	53	109	--/--	--/--
Ղզըքիլիսա	1860թ.	Շորագյալի գյուղերից	13	68	61	129	--/--	--/--
Սալուտ	1860թ.	Դարբանդից	10	75	65	140	--/--	--/--
Ջանգիթափա	1865թ.	Ղուղաթից	9	17	23	40	--/--	--/--
Նիկոլանկա	1858թ.	Թիֆլիսի	28	93	64	15	ռուս	ուղղափառ
	1859թ.	անհանգից Պոլտավայից	14	50	42	79	--/--	--/--
Նոր Ալեքսանդրովկա	1860թ.	Պոլտավայից	10	10	6	16	--/--	--/--
Խաչաքիլիսա	1861թ.	Ղիչաղից	22	94	87	181	հայ	հայ առաքել.
Խանվալի	1862թ.	Դուզբենդից	28	90	118	208	--/--	--/--
Սամուլու	1864թ.	Աղքիլիսայից	11	63	49	112	--/--	--/--
Բաբուլի	1864թ.	անհայտ վայրից	28	123	111	234	--/--	--/--
Ալիխան	1866թ.	Ջաջուռից	21	98	90	188	--/--	--/--
Հաջիխալիլ	1867թ.	Ղզըքիլիսայից	40	151	147	298	--/--	--/--
Թոտուր	1862թ.	Վարդնովից	30	104	89	193	--/--	--/--
Չորկանիստ	1862թ.	Թաքնալիից	10	63	41	10	--/--	--/--
		Իլլի Ղարաքիլիսայից	9	33	28	4	--/--	--/--
		Մեծ Բեքիից	4	29	30	61	--/--	--/--
		Ճգխարից	3	13	11	59	--/--	--/--
					24			
Սպիտակ	1864թ.	Համամիլից	28	160	125	285	--/--	--/--
Գյոյ Յոխուշ	1864թ.	Մեծ Բեքանդից	22	94	86	180	--/--	--/--
Բուղդաշեն	1871թ.	Հաջիխալիլից	18	78	73	151	-- /--	--/--
Տիտոյ-խարարա	1872թ.	Ախալցխայի գավառ.	15	57	49	98	հայ	հայ կաթոլիկ
Չարինջա	1870թ.	Ղեղաշից	11	50	40	90	հայ	հայ առաքել.
	1870թ.	Փամայից	9	43	37	80	--/--	--/--
Աղդաշ	1870թ.	Օգրուջայից	6	22	20	42	--/--	--/--
Դարաքոյ	1862թ.	Ախալցխայի գավառ.	9	22	19	41	--/--	--/--
ԸՆԴԱՄԵՆԸ								

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գործ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

1861-1869թթ. ընթացքում Ալեքսանդրապոլի գավառում
վերահիմնադրված (վերակենդանացած) գյուղեր

աղյուսակ 20

վերահիմնա- դրված գյուղը	տրք	որտեղից են եկել	ընակչության թիվը վերահիմնադրման պահին					
			ընտ.	ար.	իգ.	ընդ.	ազգ.	դավանանքը
Բոգոլիսուշ	1861թ.	Ջեյաբկեչուտից	12	90	77	167	հայ	հայ առաքել.
Բզովիսայ	1869թ.	Դշլաղից	15	80	70	150	--/--	--/--
Բաշգյուղ	1862թ.	Մեծ Քեթիից	10	60	58	118	--/--	--/--
ԸՆԴԱՍԵՆԸ			35	230	205	435		

ՀԱԱ Ֆոնդ 93, ցուցակ 1, գրք՝ 123, 124, 125: Բնագիր: Չեռագիր:

НОВЫЕ ДОКУМЕНТЫ О ДЕМОГРАФИЧЕСКОМ СОСТОЯНИИ
АЛЕКСАНДРОПОЛЬСКОГО УЕЗДА 60-х ГОДОВ XIX в.

___ Резюме ___

___ А. Айрапетян ___

Публикуемые документы, предназначенные как для специалистов-историков, так и для широкого круга читателей, со всеми своими объективными недостатками (пропусками), представляют богатый материал демографического состояния Александропольского уезда 60-х гг. XIX века.

Представленные документы выбраны из фонда 93 “Камеральное описание” Национального архива Армении и относятся к камеральному описанию Александропольского уезда 1859-1860гг.. Чтобы проведенный материал был более доступным, представляется читателю в двух частях: “Камеральное описание Александропольского уезда Ереванской губернии 1859-1860гг.” и “Статистические данные о внутренних и внешних передвижениях населения Александропольского уезда в течении десятилетия до переписи 1860г.”.